

RECENZÍÓK

Szakedokumentum: Miért olvassa el „A jóllét elérése” című WHO dokumentumot?

Review: Why read the WHO document "Achieving well-being"?

Ismertető: [Vitrai József](#)

Doi: [10.58701/mej.12342](https://doi.org/10.58701/mej.12342)

Ismertetett szakedokumentum: Achieving well-being – A draft global framework for integrating well-being into public health utilizing a health promotion approach. <https://www.who.int/publications/m/item/achieving-well-being>

Kulcsszavak: WHO; népegészségügy; jóllét; egészségfejlesztés
Keywords: WHO; public health; wellbeing; health promotion

Idén májusban fogadta el az Egészségügyi Világszervezet (WHO) közgyűlése „A jóllét elérése. Globális keretrendszer a jóllétnek a népegészségügybe való integrálására egészségfejlesztési megközelítés alkalmazásával” című dokumentumot. A szemléleti újdonságokat is felvonultató keretrendszer az ajánlott beavatkozási irányok és már bevált szakpolitikai példák bemutatásával a cselekvést kívánja támogatni. A szöveg áttanulmányozása alapján joggal feltételezhető, hogy ez a dokumentum a népegészségügyben méltán mérföldkőnek tekintett Ottawai Charta XXI. századi megfelelője.

A talán túlzónak tűnő megállapítás indoklásképpen nézzük először, miben jelent újdonságot a WHO legújabb iránymutatása!

1. Legfontosabb újdonság – az egészség helyett – a jóllét középpontba állítása, és a jólléti társadalom célkitű-

zése: *„Társadalmi jóllét, amely lehetővé teszi, hogy minden ember boldoguljon és teljes fizikális és mentális egészségi potenciálját kiaknázhassa egész életében és generációkon átívelően.”*

2. Az emberi jóllét mellett megjelenik a bolygó, az ökoszisztéma jóllétének fontossága is: *„Ez a keretrendszer útmutatóként szolgál a különböző ágazatok és érdekelt felek számára, hogy koherens és összehangolt módon vegyenek részt egy közös cél érdekében: az emberek és a bolygó egészségének fenntartható és méltányos módon történő előmozdítása érdekében.”*
3. Elismeri, hogy a jelenlegi egészségügyi megközelítés betegségközpontú, emiatt az egészségfejlesztés szemléletére van szükség: *„orvosi egészségügyi paradigma főként az egyé-*

nekre összpontosít, betegségközpontú” és „a jövő egészségügyi paradigmájának is tartalmaznia kell az orvosi, a megelőző és az egészségfejlesztési paradigma elemeit.”

4. A negatív egészséget befolyásoló tényezőkről a pozitívokra helyezi a hangsúlyt: „Az egészséget meghatározó tényezőkkel kapcsolatos korábbi munkák gyakran az egészségre gyakorolt negatív hatásokat, például az egyenlőtlenségeket, a társadalmi különbségeket, a kirekesztést stb. veszik figyelembe. Az egészségfejlesztés révén azonban az emberek születésének, növekedésének, tanulásának, munkájának és öregedésének körülményei is befolyásolhatók úgy, hogy azok pozitív hatást gyakoroljanak az egészségre, például az egészséges termékek, szolgáltatások és áruk támogatása, a befogadó társadalmakat alakító közpolitikák és az embereket és közösségeket döntésekre felkészítő kormányzási mechanizmusok.”
5. Hangsúlyos a generációkon átívelő szemlélet: „fokozni kell az emberek és a bolygó érdekében a kormányok és partnerek közös elszámoltathatóságát a fenntartható beruházások maximalizálása, valamint az értékarányos és a célnak megfelelő társadalmi eredmények elérése érdekében a jelenlegi és a következő generációk számára.”
6. A dokumentum célcsoportja mindenki, mert az „egészséget és a jóllétet ugyanúgy olyan tényezők határozzák meg, amelyek kívül esnek azon, amit hagyományosan az egészségügyi ágazatnak tekintünk, nevezetesen az egészséget meghatározó, egymást átfedő és metsző társadalmi, strukturális, gazdasági, poli-

tikai, környezeti és kereskedelmi tényezőkön keresztül” és a „fő célközönség a közösségek és a kormányok kulcsfontosságú érintettjei, helyi és nemzeti szinten, akik az egészségügyi ágazaton belül és kívül dolgoznak.”

A megközelítés új elemei mellett kiemelendő tovább három alapvető jellemző, melyek nemzetközi szakmai dokumentumokban már korábban is szerepeltek, de a most közzétett jólléti keretrendszerben különlegesen nagy hangsúlyt kaptak:

1. Már a címben is megjelenik, hogy az egészségfejlesztés nélkülözhetetlen eszköz a jólét eléréséhez – valamennyi ágazat számára: „A nép-egészségügy egyik fő funkciójaként az egészségfejlesztés támogatja a kormányokat, a közösségeket és az egyéneket abban, hogy megbirkózzanak az egészségügyi és jólléti kihívásokkal, és kezeljék azokat, hogy az egészséget meghatározó tényezőkre összpontosító és az "Egészséget minden szakpolitikában" szemléletű megközelítések, valamint az egyéni viselkedésváltoztatás révén egészségesebb népeket és környezetet alakítsanak ki.”
2. Elengedhetetlennek tartja a politika jólléti társadalmat támogató megváltoztatását: „A jólléti perspektíva felé mutató növekvő lendület olyan új társadalmi szerződést követel, amely a politikai és társadalmi döntéshozatal középpontjában a társadalmi, gazdasági és környezeti szempontokat egyensúlyba hozza.” Továbbá „az egészségfejlesztést az egészség és a jólét előmozdítására használhatják a felhatalmazáson keresztül: személyes cselekvés ösztönzése, érintetti csoportok fejlesztése, közösségi szervezetek és partnerségek,

valamint társadalmi és politikai cselekvés révén."

3. A partnerség hangsúlyozása: *„A legfontosabb partnereknek, köztük a nem kormányzati és civil szervezeteknek, a tudományos és az üzleti életnek, a kormányoknak és a nemzetközi szervezeteknek konszenzuson és elszámoltathatóságon alapuló hatékony partnerségeket kell kialakítaniuk az egészségfejlesztésre és a jólétre irányuló stratégiák határozott végrehajtása érdekében. Csak az ilyen közös fellépés fogja minden országban a jóléti társadalmak irányába történő átalakulást előmozdítani, senkit sem hagyva lemaradva."*

Végül melyek a dokumentumban ajánlott beavatkozások stratégiai irányai?

1. A Föld és ökoszisztémáinak ápolása
2. A szociális védelmi és jóléti rendszerek méltányosságon, befogadáson és szolidaritáson alapuló kialakítása
3. Az emberi fejlődést szolgáló, méltányos gazdaságok kialakítása és végrehajtásának támogatása

4. A méltányos, általános egészségügyi ellátás előmozdítása az egészségügyi alapellátás, az egészségfejlesztés és a megelőző szolgáltatások révén
5. Olyan méltányos digitális rendszerek előmozdítása, melyek közhasznú szolgáltatásokat nyújtanak, hozzájárulnak a társadalmi kohézióhoz és mentesek a kereskedelmi érdekektől
6. A jólét mérése és nyomon követése

A dokumentum végén az érintett témákhoz kapcsolódó kiváló szakirodalomgyűjtemény található. Az olvasásra ajánlott dokumentum itt érhető el: [Szakdokumentum: A jólét elérése. Globális keretrendszer a jólétnek a népegészségügybe való integrálására egészségfejlesztési megközelítés alkalmazásával \(fordítás\)](#)

AJÁNLÁS

A dokumentum a korábitól eltérő, új szemléletet és stratégiai irányt kínál a hazai népegészségügyi döntéshozók, oktatók és gyakorlati szakemberek számára. Ahhoz, hogy az új szemlélet mihamarabb megjelenjen a képzésben, majd a területi munkában, kívánatos minél szélesebb körben megismertetni.